

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Потапчук Тетяни Володимирівни про дисертацію
**Сюй Ченьцзи «Формування творчої компетентності майбутніх учителів
музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу»**,
подану на здобуття ступеня доктора філософії PhD за спеціальністю 014 Середня
освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Актуальність дослідження обумовлена тим, що сучасні вчителі діють в умовах складного й мінливого соціокультурного середовища і мають відповідати потребам суспільства у діяльності вмотивованих особистостей, озброєних сучасними інноваційними знаннями і вміннями, здатних забезпечувати світоглядно-виховну, художньо-орієнтовану та особистісно-спрямовану музичну освіту учнів нових генерацій завдяки постійному прагненню до творчої самореалізації й професійного самовдосконалення.

Акцентовано, що творча компетентність є особливо значущою характеристикою діяльності спеціаліста, оскільки передбачає здатність до генерування нових ідей, інноваційного мислення та ефективного вирішення нестандартних завдань, що виникають в умовах стрімкого інформаційного й технологічного розвитку сучасного суспільства. Відчутної специфіки набуває творча компетентність учителя музичного мистецтва, проявляючись у здатності до художньо-особистісного самовираження в процесі набуття виконавської, інтерпретаційної, просвітницької й музично-продуктивної майстерності та здатності до екстраполяції набутих можливостей в методично-творчу й музично-педагогічну сфери діяльності.

Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» є складником наукової теми кафедри музичного мистецтва і хореографії факультету музичної та хореографічної освіти «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців

мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми (реєстраційний номер 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського від 24.12.2021 р., протокол №7.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Авторкою розроблено діагностичну методику виявлення рівнів сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності та впроваджено в музично-педагогічних закладах різного освітнього рівня.

Нові факти, що одержано здобувачем.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою *вперше*: запропоновано розв'язання проблеми формування в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу; визначено сутність і структуру досліджуваного феномену в єдності особистісно-мотиваційного, когнітивно-творчого, методико-гностичного, творчо-результативного компонентів; обґрунтовано наукове забезпечення цього процесу з урахуванням провідних настанов наукових підходів – функціонально-системного, компетентнісного, особистісно-спрямованого, інтеграційного, технологічного, інноваційного; визначено методичні принципи: системно-скоординованого залучення здобувачів до різних видів самостійної роботи з урахуванням багатовекторності творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва; праксіологічної спрямованості міждисциплінарного узгодження творчих завдань; принцип налагодження педагогічної взаємодії як джерела творчого натхнення й пошуково-творчої активності на засадах фасилітативної підтримки реалізації творчих потенцій здобувачів; міждисциплінарної координації задля формування узагальнених мистецьких знань, музично-виконавських і творчих навичок; спонукання до інноваційно-інформативного й продуктивно-творчого самовдосконалення; впровадження комплексу ІКТ і спеціалізованих музичних програм з метою збагачення творчих

можливостей майбутніх учителів музичного мистецтва; взаємодоповнення завдань алгоритмовано-технологічного та інтуїтивно-спонтанного спрямування; обґрунтовано педагогічні умови формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу, а саме – створення інноваційного освітнього середовища, сприятливого для оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва здатності творчо вирішувати комплекс функціональних завдань; спонукання до активного й постійного удосконалення своєї музично- й педагогічно-творчої діяльності; забезпечення індивідуального вектору екстраполяції засвоєних творчих умінь у процес навчально-апробаційної та педагогічної практики.

Уточнено методику підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування в школярів навичок ритмової й вокальної імпровізації.

Подальшого розвитку набула методика формування в майбутніх учителів музичного мистецтва здатності до компетентної багатофункціональної творчої діяльності у процесі залучення до музичного мистецтва сучасних школярів.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Вважаємо, що матеріали дослідження доцільно використовувати у музично-педагогічних закладах різного освітнього рівня, в системі підвищення кваліфікації та професійного самовдосконалення.

Окремі методи і технології можуть застосовуватися в позакласній і позашкільній роботі учителів музичного мистецтва.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються, забезпечено методологічною обґрунтованістю вихідних позицій, аналізом широкого спектру науково-педагогічних джерел та нормативно-правової документації, використанням методів дослідження: *теоретичних* – аналіз та узагальнення методологічних і теоретичних концепцій з методики формування творчої компетентності, обґрунтування наукових підходів, методичних принципів і педагогічних умов формування в здобувачів творчої компетентності, компонентів, критеріїв і показників оцінювання рівнів

сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва досліджуваного феномену прогнозування й моделювання – для розроблення моделі та обґрунтування експериментальної методики формування творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу; *емпіричних* – бесіда, включене спостереження, анкетування, тестування, узагальнення оцінок незалежних експертів і даних самозвіту учасників формувального експерименту, рольові й ділові ігри, тренінги на удосконалення особистісно-творчих властивостей здобувачів та здатності до впровадження набутих навичок і вмінь у процесі педагогічної діяльності; педагогічний *експеримент* – для впровадження авторської методики формування творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу та вияву міри її ефективності; *статистичних* – для обробки отриманих у процесі формувального експерименту результатів щодо формування в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу й перевірки статистичної вартісності отриманих результатів.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Дисертаційна робота складається із загальної анотації, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (298 найменувань, із них 60 – іноземними мовами) та 9 додатків на 22-х сторінках. Робота містить 9 таблиць, 11 рисунків, що обіймають 6 сторінок основного тексту. Загальний обсяг роботи – 254 сторінки, з яких основного тексту – 171 сторінка.

У вступі переконливо доведено актуальність теми дослідження, розкрито ступень її розробки, чітко визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; представлено джерельну базу, наведено відомості про апробацію результатів, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні основи формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва»** авторкою схарактеризовано сутність музичного мистецтва як різновиду мистецької діяльності, якому іманентно властива багатозначність художнього сенсу, що

передбачає творчий характер пізнання, інтерпретації та виконання музичних феноменів.

Розглянуто провідні функції, які вчителі музичного мистецтва виконують у процесі педагогічної діяльності: музично-просвітницька, виконавсько-формувальна, методико-практична. Виокремлено властиві їм ознаки творчого характеру, опанування якими становить важливе завдання у процесі здобуття освіти.

Здобувачкою наголошено на значущості властивих музично-педагогічній діяльності функцій психолого-педагогічного характеру, а саме – виховній, розвивальній та освітній. Схарактеризовано види діяльності, оволодіння якими на творчому рівні має озброїти майбутнього вчителя музичного мистецтва механізмами реалізації властивих йому функцій, а також визначено комплекс завдань, які мають вирішуватися на засадах системного й взаємообумовленого виконання професійно-діяльнісних і психолого-педагогічних функцій. Відзначено, що успішне вирішення цих завдань потребує формування у здобувачів творчої компетентності, під якою розуміється цілісно-особистісне утворення, сформоване на засадах внутрішньої потреби в оволодінні творчими навичками, засвоєного на високому рівні самостійності й інтегрованості змісту освіти.

Авторкою обґрунтовано структуру творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у єдності особистісно-мотиваційного, когнітивно-творчого, методико-гностичного і творчо-результативного компонентів, сукупність яких має забезпечити успішне вирішення функціонально-педагогічних завдань.

Підкреслено, що набуття творчої компетентності передбачає також здатність майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої самореалізації і самовдосконалення задля досягнення успіху у всебічному і гармонічному музичному вихованні шкільної молоді.

У другому розділі **«Наукові і методичні засади формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва»** обґрунтовано

методологічні засади формування творчої компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва, якими визначено функціонально-системний, компетентнісний, особистісно-спрямований, технологічний, інтегративний, інноваційний наукові підходи.

Здобувачкою представлено методичні принципи, дотримання яких дозволить реалізувати концептуальні положення означених наукових підходів у процесі формування творчої компетентності майбутніх здобувачів.

Авторкою обґрунтовано педагогічні умови формування творчої компетентності здобувачів вищої музично-педагогічної освіти: *створення* освітнього середовища, сприятливого для оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва здатності творчо вирішувати комплекс функціональних завдань; *спонукання* до активного й постійного удосконалення своєї музично- й педагогічно-творчої діяльності; *забезпечення* індивідуального вектору екстраполяції майбутніми фахівцями засвоєних форм творчої діяльності в процесі навчально-апробаційної та реальної педагогічної практики, реалізація яких має сприяти творчій самореалізації здобувачів і успішному вирішенню покладених на них функцій і музично-освітніх завдань у їхній майбутній професійній діяльності.

У третьому розділі дисертації **«Експериментальна перевірка методики формування в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності на засадах функціонально-системного підходу»** авторкою подано діагностичний інструментарій виявлення рівнів сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва творчої компетентності.

За результатами констатувальної діагностики дисертанткою було встановлено, що значна частка здобувачів на початку формувального експерименту знаходилася на низькому або незадовільному рівні сформованості творчої компетентності. Виявлені у процесі діагностування недоліки було враховано в процесі розроблення авторської методики формування досліджуваного феномену, перевірка ефективності якої відбувалася в процесі експериментальної роботи.

Формувальний експеримент здійснювався за трьома етапами: організаційно-інтенційним, формувально-базовим і творчо-діяльнісним. На організаційно-інтенційному етапі головне завдання полягало у створенні освітнього середовища, сприятливого для оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва здатністю творчо вирішувати комплекс властивих їм функціональних завдань.

На другому етапі реалізувалася друга педагогічна умова – спонукання здобувачів до активного й постійного удосконалення своєї музично- й педагогічно-творчої діяльності на засадах системно-скоординованого залучення здобувачів до різних видів самостійної та творчої діяльності, а також реалізувались засоби міждисциплінарної координації та оволодіння респондентів принципами алгоритмізації самостійної навчальної діяльності, формування інтегрованих музикознавчих, музично-теоретичних та психолого-педагогічних знань та узагальнених способів музично-пізнавальної й виконавської діяльності, формування навичок диференційованого, цілісного й герменевтичного аналізу музичних творів, удосконалення навичок грамотного й виразного виконання незнайомого твору (читання з аркуша), а також оволодіння творчими формами музикування й обробки музичного матеріалу.

На третьому етапі відбувалася підготовка здобувачів до впровадження набутих знань і вмінь у рольових, квазі-освітніх ситуаціях та їх фрагментарна апробація в умовах педагогічної практики. Головними методами слугували розроблення презентацій музично-просвітницького та методико-пізнавального характеру, створення наочних посібників для формування музично-понятійного апарату школярів, апробація в ігровій формі інтерактивних методів викладання, зокрема – проведення розспівування, організація інтонаційно-ладових і комбінаторно-ритмових вправ, інтерпретація шкільного пісенного репертуару, критичний аналіз відео матеріалів з викладання уроків музики тощо.

Особливу увагу авторкою було приділено апробації дидактично-рольових ігор, в яких опрацьовувалися навички творчого музикування в типових для вчителя формах діяльності – у доборі й транспонуванні акомпанементу,

варіюванні фактури акомпанементу, завдання на формування вміння використовувати сучасні інформаційно-комунікативні й цифрові технології: можливості штучного інтелекту, мультимедійної дошки, спеціалізованих музично-комп'ютерних програм, відео- та нотно-графічних редакторів.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Робота Сюй Ченьцзи на тему «Формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу» є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Дисертація характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених авторкою досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки, що має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти.

Дисертація відповідає спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта, педагогіка.

Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях. Основні результати дисертації висвітлено у 12 публікаціях, з яких 3 статті надруковано в наукових фахових виданнях України (1 з них у співавторстві) та 9 апробаційного характеру з яких 4 у співавторстві, видані українською і китайською мовами.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертантки не виявлено.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Структура дисертації відповідає алгоритму проведеного авторкою дослідження. Зміст дисертаційної роботи викладено українською мовою в логічній послідовності та доступно для сприйняття, адекватно використано наукові терміни.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Разом з позитивними моментами, вдалим знахідками, значущими висновками варто висловити деякі побажання та зауваження, а саме:

1. У п.п.1.1. розкрито поняття «творчість», «творча компетентність», «творча діяльність». Доречним було б у контексті розкриття поняття «творчість» розглянути також поняття «креативність», оскільки вони взаємопов'язані.

2. У підрозділі 3.2 детально описано завдання, запропоновані студентам на різних етапах формувального експерименту. Однак не акцентовано увагу на конкретних методах, які застосовувалися для формування відповідних компонентів творчої компетентності.

3 Авторкою розроблено й використано в дослідженні анкети, опитувальники. Варто було б у додатках дисертації представити й інші матеріали експериментального дослідження.

4. Як видно з дисертації, матеріали дослідження упроваджуються в освітній процес музично-педагогічних закладах різного освітнього рівня. Однак, практичне значення виконаного дослідження значно посилиться, якщо здобувачка до впровадженої авторської методики розробить навчально-методичні матеріали.

5. Дисертаційне дослідження містить орфографічні та стилістичні огріхи.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та суттєво не впливають на якість виконання дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

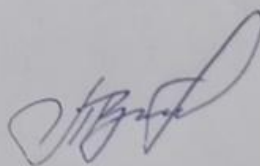
Дисертація Сюй Ченьцзи на тему «Формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Робота містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок в теорію та методику музичної освіти та достатньо повно оприлюднені в наукових працях

здобувачки. Дослідження в повному обсязі відповідає вимогам академічної доброчесності.

Вважаємо, що представлена дисертаційна робота Сюй Ченьци на тему «Формування творчої компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва на засадах функціонально-системного підходу» відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її авторка Сюй Ченьци заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта, педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Тетяна ПОТАПЧУК

підпис *Т. Потопчук*
ЗАСВІДЧУЮ
/ Начальник відділу кадрів
Орест СМІШКО
«01» 05 2025 р.

